

TEOLLISUUSPERINNE- PALKINTO HAVERIN KAIVOSMILJÖÖLLE

Eero Niinikoski

Teollisuusperinteen Seuran perustamisesta on kesäkuussa tullut kuluneeksi 20 vuotta. Juhlavuotensa kunniaksi seura myöntää nyt toisen kerran valtakunnallisen teollisuusperinnepalkinnon. Palkinto ja kunniamaininnat ovat luonteeltaan huomionosoituksia ja pyrkivät siten kannustamaan yhteisöjä ja yksittäisiä toimijoita teollisuusperinnön laaja-alaiseen vaalimiseen, huomioon ottamiseen ja tunnetuksi tekemiseen.

Seuran hallituksen päätöksen mukaisesti palkinnon saajat ovat Viljakkalan kunta ja Viljakkalan Haveri ry, joiden yhteistyön tuloksena Haverin entisestä kaivosmiljööstä on kehitetty kiintoisa nähtävyyshanke. Haverin kaivosmäki on osoitus onnistuneesta hankkeesta, jossa edistetään oman paikkakunnan erikoispiirteiden säilymistä ja vahvistetaan paikallidentiteettiä.

KULTAKAIVOKSESTA MATKAILUKOHTEEKSI

Haveri on tunnettu erityisesti kultakaivoshistoriansa ansiosta myös Suomen rajojen ulkopuolella. Haverilaiset ylpeilevät sillä, että Helsingin olympialaisten kultamitalit valmistettiin Haverin kullasta. Kaivosväen tietojen mukaan kyseiset mitalit ovat lajissaan kultapitoisimmat kautta aikojen.

Haverin kaivosmäki on valtakunnallisesti merkittävä teollisuusperintökohde. Alueella on ollut kaivostoimintaa jo 1800-luvun alussa. Aluksi Haverissa louhittiin rautamalmia, kunnes muutaman vuosikymmenen tauon jälkeen alueella alkoi kullaa, hopeaa ja kuparin kaivaminen. Uusi kaivoskylä valmistui tätä toimintaa varten 1939–42. Kaivoksen toiminta jatkui vuoteen 1960. Kaivosmiljöö on säilynyt pääosin 1950-luvun asussaan.

Viljakkalan kunta käynnisti 1999 kehittämissuunnitelman, jonka tavoitteena oli alueen kehittäminen matkailu- virkistys- ja museokäyttöön. Projekti on toteutettu Pirkanmaan TE-keskuksen tuella niin että omarahoitusosuudesta ovat vastanneet Viljakkalan kunta ja Viljakkalan Haveri ry. Yhdistys on vastannut työn käytännön toteutuksesta. Viljakkalan kunta on mahdollistanut projektin käynnistymisen lunastamalla alueen itselleen ja kehittämällä sitä pieneltä kunnalta merkittävällä panoksella.

KUNNIAMAININNAT TEOLLISUUS- PERINTEEN VAALIJOILLE

Teollisuusperinteen Seuran myöntämän kunniamaininnan suomalaisen teollisuusperinteen tutkimuksen ja tallennuksen hyväksi tehdystä työstä saivat opetusneuvos Veikko Talvi Kouvolasta, dipl.ins. Juhani Valanto Tampereelta, seuran ensimmäinen puheenjohtaja, entinen yli-intendentti Elias Härö Helsingistä, konsernijohtaja Reino Uusitalo Pyhtäältä ja tutkija Lauri Putkonen Helsingistä.

Kaikki kunniamaininnan saaneet henkilöt ovat poikkeuksellisen ansioituneita teollisen perinteen vaalijoita. Opetusneuvos Veikko Talvi on erikoistunut Kymenlaakson metsäteollisuuden historiaan, jota hän on tutkinut ja tallentanut jo 1950-luvulta lähtien. Talven erityisansio on Jaalassa sijaitsevan Verlan vanhan pahvitehtaan museointi. Verla on Suomen ensimmäinen tehdasmu-

seo (avattiin 1972) ja yksi Suomen viidestä maailmanperintökohteesta (Verla nimettiin Unescon maailmanperintöluetteloon 1996).

Dipl. ins. Juhani Valanto on erikoistunut Näsijärven laivahistoriaan ja Tampereen kaupungin liikennehistoriaan. Hän on julkaissut molempia aiheita käsitteleviä kirjoja ja artikkeleita. Hän on kunnostautunut myös Tampereen teollisen rakennusperinteen puolestapuhujana. Konsernijohtaja Reino Uusitalo on entisöinyt Stockforsin ruukkialuetta Pyhtäällä. Suurusuuntainen hanke on ollut vanhan patruunantalon peruskorjaus. Lisäksi hän on perustanut alueelle pakkausmuseon.

Yli-intendentti Elias Härö oli monessa teollisuusperintöhankeessa mukana toimiessaan Museoviraston rakennushistorian osaston yli-intendenttinä. Hän ryhtyi lisäksi luomaan yhteyksiä alan ulkomaisiin tutkijoihin ja viranomaisiin. Tutkija Lauri Putkonen on perehtynyt suomalaiseen teollisuusperinteeseen hyvin monipuolisesti. Hän on kirjoittanut alalta urauurtavia teoksia sekä laatinut lukuisia artikkeleita ja esitelmää. Putkonen on tällä hetkellä Teollisuusperinteen Seuran varapuheenjohtaja.

TEOLLISUUSPERINTEEN SEURA RY

Teollisuusperinteen Seura perustettiin v. 1985. Se pyrkii toiminnallaan syventämään teollisen perinteen tuntemusta ja edistämään teollisuusperinnön dokumentointia tutkimusta ja vaalimista Suomessa.

Toimintansa aikana seura on tehnyt aloitteita ja antanut lausuntoja teollisuusperinnön vaalimiseksi. Seura on järjestänyt koulutus-, keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia eri puolilla Suomea ja pyrkinyt luomaan yhteyksiä teollisen perinnön eri alueita edustaviin henkilöihin ja yhteisöihin.

Yhdistys on on alan kansainvälisen järjestön TICCIH:in (The International Committee for the Concervation of the Industrial Heritage) Suomen osasto.

www.ths.fi/teollisuusperinteenseura

Kirjoittaja on Teollisuusperinteen Seura ry:n puheenjohtaja ja UPM-Kymmene Oyj:n kulttuurijohtaja.
Sähköposti: eero.niinikoski@upm-kymmene.com

Teollisuusperinteen seura ry:n puheenjohtaja Eero Niinikoski on juuri luovuttanut palkinnon Viljakkalan Haveri ry:n edustajille. Kuvan keskellä kiitossanoja lausuu Viljakkalan Haveri ry:n puheenjohtaja Pekka Hietaniemi. Palkintoa vastaanottamassa ovat myös projektipäällikkö Ulla Pasanen ja projektin suunnittelija Juha Laurén. Kuva: Juhani Risku.

